

m³; źródło wody pitnej dla Pekinu oraz zbiornik retencyjny, zabezpieczający miasto przed powodzią; wykorzystywane do nawadniania ziem uprawnych.

KUANZA – rzeka w Angoli; dł. 960 km, pow. dorzecza 148 tys. km²; wypływa z wyż. Biję; uchodzi do O. Atlantyckiego, w pobliżu m. Luanda; w środk. biegu liczne wodospady; żeglowna od miasta Dondo; w dolnym biegu hydroelektrownia Cambambe.

KUBA, Cuba, República de Cuba – państwo wyspiarskie na M. Karaibskim, obejmuje Kubę, najw. wyspę archipelagu Wielkie Antyle, oraz pomniejsze, rozsiane wokół wysepki (ok. 1600); pow. 110 861 km²; 11,1 mln mieszk. (1999); nadto ok. 1,2 mln Kubańczyków na emigracji, gł. na Florydzie w USA (700 tys. w Miami); stolica Hawana 2,2 mln mieszk.; gł. miasta: Santiago de Cuba, Camagüey, Holguín, Guantánamo, Santa Clara; j. urzędowy: hiszpański; jednostka monetarna: 1 peso k. = 100 centavos; PKB na 1 mieszk. 1540 dol. (1997).

WARUNKI NATURALNE. Ukształtowanie pow. w przeważającej części nizinne, na zach. wybrzeżu nawet bagienne (Ciénaga de Zapata); na półd. wschodzie pasmo górskie Sierra Maestra, najw. szczyt Turquino, 1974 m; niższe pasma także w części środkowej i zach.; klimat równikowy, wilgotny; roczna suma opadu 600–700 mm na nizinach, do 2000 mm w górach; jesienią (we wrześniu i październiku) częste huragany; rzeki krótkie, bystre, najdl. Cauto – 240 km; lasy zajmują 25% pow., w części wilgotne równikowe, w części widne z udziałem palm i sosny kubańskiej; liczne sawanny, w części zabagnionej wybrzeży namorzyny. **LUDNOŚĆ** składa się w 70% z białych, 17% z Metysów i Mulatów, 12% z Murzynów, 0,5% z Chińczy-

ków; gęstość zaludnienia 100 osób/km²; w miastach zamieszkuje 73% ludności; przeciętna dł. życia: mężczyźni – 73 lata, kobiety – 78 lat; religie (wolność wyznaniowa od 1992): ponad 50% mieszk. deklaruje bezwyznaniowość, 42,9% chrześcijan (39,6 katolików, 3,3% protestantów). **USTRÓJ.** Republika socjalistyczna od 1959; monopartyjny system rządów (kierownicza rola partii komunistycznej wpisana do konstytucji z 1976, zmodyfikowanej 1992); najw. organem władzy ustawodawczej: Zgromadzenie Narodowe Władzy Ludowej – 601 czł., wybieranych co 5 lat, z kandydatów wyznaczonych przez PCC (Komunistyczną Partię Kuby); Zgromadzenie wyłania spośród swych czł. 31-osobową Radę Państwa stojącą na

podstawą gospodarki uprawa trzciny cukrowej (III miejsce w świecie, gł. artykuł eksportowy), nadto tytoniu, kawy, ryżu, kukurydzy, drzew cytrusowych, warzyw, kakaowca; hodowla bydła, trzody chlewnej i drobiu; rozwinięte rybołówstwo; wydobywanie rud niklu, żelaza, miedzi, manganu, chromu; przem. spożywczy, maszynowy, elektrotechniczny, włókienniczy, obuwniczy, materiałów budowlanych; dwie rafinerie ropy naft. (nieczynne od początku lat 90.); dobra sieć drogową; rozwinięta żegluga kabotażowa; międzynarodowe porty lotnicze: Hawana i Santiago de Cuba; 3 uniwersytety, dobra sieć szkolnictwa podstawowego. **HISTORIA.** Wyspa zamieszkała przez Indian, gł. Araukanów i Sibonejów, odkryta 1492 przez Kolum-

jego czele; głową państwa i szefem rządu prezydent, wybierany przez parlament na 5-letnią kadencję (od 1972 F. Castro); kraj składa się z 14 prowincji oraz obszaru specjalnego Isla de la Juventud (Wyspa Młodości); nadto w Guantánamo, na obszarze 111,9 km² dzierżawionym od 1903 – baza morska USA (ok. 2,5 tys. żołnierzy i 4 tys. pracowników cywilnych z rodzinami). **GOSPODARKA.** Kraj przemysłowo-rolniczy, po upadku komunizmu w Rosji i Europie Wsch. w stanie ostrego kryzysu ekonomicznego;

ba; 1511–14 podbita przez hiszpańskiego gubernatora D. Velázquezę, 1521 włączona do wicekrólestwa Nowej Hiszpanii; w ciągu XVI w. ludność miejscowa została niemal doszczętnie wytępiona, a na jej miejsce – w miarę rozwoju plantacji trzciny cukrowej – sprowadzono murzyńskich niewolników; XVII i XVIII w. – centrum handlu niewolnikami, poszerzenie upraw o plantacje tytoniu i kawy; od końca XVIII w. rosnące wpływy Stanów Zjednoczonych, wyrażające się m.in. w próbach odkupienia

Hawana, gmach parlamentu

wyspy z rąk hiszpańskich; 1868 wybuch trwającego z przerwami 30 lat powstania niepodległościowego; w tymże czasie zniesienie niewolnictwa, uzyskanie reprezentacji w hiszp. Korteżach; 1898 wybuch wojny morskiej amerykańsko-hiszpańskiej, zajęcie wyspy i objęcie faktycznego protektoratu przez USA (na czele desantu legendarny powstaniec i poeta kubański J. Martí); 1902 proklamowanie niepodległej republiki; podczas I woj. świat. po stronie aliantów; w okresie międzywojennym spadek cen cukru wywołuje ostre napięcia społeczne, zakończone 1925 ustanowieniem władzy dyktatorskiej przez gen. Machado y Moralesa, obalonego 1933 w wyniku wojskowego zamachu podoficerów pod przywództwem sierżanta F. Batisty; 1940–44 Batista prezydentem; podczas II woj. świat. po stronie aliantów; 1952 w obliczu wyborczego zwycięstwa lewicy wojskowy zamach stanu Batisty, wprowadzenie dyktatury; 1956 nasilenie ruchów opozycyjnych, ich przekształcenie się w ruch partyzancki (tzw. Ruch 26 Lipca) pod kierownictwem F. Castro, adwokata, wówczas jeszcze nie związanego z ruchem komunistycznym; 1 I 1959 obalenie Batisty, Castro premierem, O. Dорти-

Hawana, plac katedralny

cós prezydentem; wprowadzenie reformy rolnej, nacjonalizacja przemysłu i banków; 1961 zjednoczenie powstańczego Ruchu 26 Lipca z marksistowską Partią Ludowo-Socjalistyczną (przekształconą 1965 w Komunistyczną Partię Kuby); 1961 nieudana próba desantu emigrantów kubańskich w Zatoce Świń, zerwanie stosunków dyplomatycznych z USA; 1962 wprowadzenie embarga handlowego USA, blokada morska K. przez flotę USA, wykluczenie K. z OPA, pod naciskiem USA zerwanie stosunków dyplomatycznych i handlowych z K. przez kraje

Ameryki Łąc. z wyjątkiem Meksyku (nawiązane ponownie w latach 70.); 1963 kryzys kubański wywołany próbą rozmieszczenia rakiet ZSRR na obszarze K. (wobec groźby konfliktu zbrojnego Chruszczow się wycofał); odtąd spore subwencje ZSRR dla gospodarki K. sięgające 4,5 mld dolarów rocznie, w znacznej części przekazywane w formie nieodpłatnych dostaw ropy naftowej, którą K. handlowała na obszarze całej Ameryki Środk. i Pół.; 1972 włączenie K. do RWPG; początek woluntarystycznych eksperymentów gosp. (np. zniesienie pieniądza); 1976–89 udział militarny w wojnie domowej w Angoli po stronie komunistów; 1977 pomoc wojskowa dla Etiopii podczas wojny z Somalią; w kraju narastający proces masowych ucieczek do USA, gł. na pobliską Florydę; 1990 cofnięcie subwencji ZSRR, znaczny spadek eksportu, początek ostrego kryzysu gospodarczego; 1992 zmiany w konstytucji, wolność religii, dopuszczenie prywatnej działalności gospodarczej w 140 branżach, zniesienie zakazu posiadania dewiz, wprowadzenie drobnych form własności prywatnej ziemi, starania o uchylenie sankcji gospodarczych USA; 1993 reglamentacja żywności, drastyczny brak środków dewizowych na zakup ropy naft. (z powodu jej braku zmarnowanie znacznego procentu zbiorów trzciny cukrowej), otwarcie na turystykę (600 tys. gości), potępienie em-